

Introducció a la literatura.

Hi ha originalitat?

La literatura està formada per un conjunt d'obres en què es proposa més un fi estètic que no didàctic. En algunes obres els seus autors no tingueren cap interès de crear bellesa.

L'Ars amandi:

la lírica amorosa medieval

Cal tenir en compte que la consideració estètica ha anat evolucionant al llarg de la història. Amb el pas del temps podrem comprovar si l'èxit inicial d'un llibre continua o no.

Per últim cal recordar que la literatura és un acte comunicatiu amb aquests elements: emissor, receptor, canal, missatge, codi i context.

Per introduir l'amor en literatura l'estudiant contesta el test per assabentar-se de si és o no és important en la seua vida i quina opinió té.

A més a més ha comprovat que hi ha notícies als mitjans de comunicació en les quals hi apareix, així com també en nombroses cançons com

INTRODUCCIÓ

Les arrels de la poesia trobadoresca cal cercar-les en els inicis de l'esperit cortés que tingueren lloc en l'Àrabia preislàmica. El gènere en què s'expressava es deia nasib (poema amorós). Ací ja aparegué una dama distant i l'amant declara un amor culte a la seua estimada.

A Iraq s'incrementava aquest subgènere poètic en l'escola de Bassora fins al S VIII, la plenitud però arribà el S. IX, tot i que l'Islam sembla en un principi magnànim amb aquest tipus de creació literària.

El punt de connexió entre l'amor cortés àrab i l'occidental foren les nostres terres, Al Andalus. Els trobadors occitans del S XI i XII necessitaven un canvi en les seues poesies, i el trobaren en la poesia àrab. En aquells dos segles Al Andalus era considerada un focus cultural europeu de gran rellevància. Els joglars hispans eren de tres procedències religioses: cristians, musulmans i jueus. Això facilità la influència ja que l'amor cortés "fina amor" només existia en la literatura àrab. Els poetes d'Al Andalus eren sovint enviats com ambaixadors a altres regnes del nord de l'Estat espanyol, i això posava en contacte les literatures universals.

Quins trets comparteixen els dos codis amorosos? Veiem-ne alguns:

La dama apareix distant i altiva, la qual cosa exigeix esclavitut i submissió de l'amant que s'agenolla i s'ofereix com un esclau rendint-se als peus de l'estimada.

L'obediència i el servei amorós, com per exemple diu *Guilhem de la Tor* que empra l'expressió obeir amor: "anz ai meillor cor, qu'eu non suoill, cascun iorn d'amor obeir que.m fai vos, bella domn, amar qi.m pogratz mo mal aleujera" *Bernat de Ventadorn* digué: "Domma, vostre sui e serai, del vostre servizi garnitz" La humilitat amorosa i l'obediència a la dama com a simple reacció a l'arrogància masculina només apareix en la literatura àrab.

El gust pel sofriment i el dolor com a expressió d'un desig impossible apareixen primer en la poesia àrab i després en els trobadors.

Durant els segles XII, XIII i XIV es desenvolupa a Occitània una literatura que posa de manifest els sentiments dels seus creadors: els trobadors i que fou l'alternativa a allò que feien els monjos en llatí. El veïnat entre Catalunya i Occitània féu que els habitants de Provença –com així també es pot conèixer aqueix territori- cercaven protecció del rei de la Corona d'Aragó, cosa que va ocórrer fins la desfeta de Muret el 1213 al sud de Tolosa. (això provocà que els lligams culturals i polítics entre tots dos territoris esdevingueren alhora literaris i que els trobadors catalans escrigueren també en occità a l'igual que el nord d'Itàlia).

Aquesta poesia naix en un ambient aristocràtic i l'enginy dels trobadors (alguns d'ells pobres) possibilita el contacte amb les classes altes de la societat feudal i això els oferí prestigi social i reconeixement. La influència trobadoresca s'escamparà per França, Alemanya, Itàlia i Portugal. L'època d'esplendor se situa entre 1162 i 1213.

Els cançoners són les recopilacions de la poesia occitana des del S XIII fins al XIV. De vegades amb notació musical. Solien estar ordenats per gèneres o per autors. D'altres presentaven estrofes escollides. També podien anar acompanyades de miniatures, retrats de trobadors, dibuixos que revelaven actituds dels joglars.

Pel que fa a la versificació hem de dir que el recompte sil·làbic és igual en francès, català i occità, és a dir que es té en compte fins la darrera síl·laba accentuada.

La cesura divideix el vers en dos hemistiquis de 4+6, 6+4 o 5+5 síl·labes.

Les rimes podien ser agudes, masculina –oxítona-, i plana, femenina -paroxítona-.

Hi ha una sèrie de gèneres que estan condicionats pel contingut:

+ **poesia amorosa:** caracteritzat per la cançó, formada per idees ordenades sense desviacions.

+ **el sirventés:** és una composició que mostra la ira, la repressió, el discurs moralitzador i la polèmica literària.

+ **el plany:** lamentació fúnebre que podia convidar al lament, al llinatge del difunt, a l'enumeració de persones tristes per la seua mort, lloança de virtuts del difunt, oracions per a pregar per ell, etc...

+ **L'alba:** servia per fer palés el desig dels dos amants que havien passat la nit junts ja que havia arribat l'eixida del sol i s'havien de separar.

+ **la partorel·la:** com el seu nom indica és l'encontre entre un cavaller i una pastoreta. Els dos dialoguen, ella o bé acaba lliurant-se a ell per favors de la seua família o bé es fa de pregar.

La poesia occitana era el resultat d'un treball mesurat i rimat. La improvisació era quasi impossible, només en ambients cultes i refinats. Allò més normal era la correcció perquè es pogués transmetre el text complet i els joglars pogueren aprendre-se'l.

Aquesta poesia occidental promou una nova relació home-dona, ja que la segona abans estava predestinada a anar a la guerra, havia de ser menor d'edat i sols havia de ser capaç per a procrear. A partir d'ara la dona promociona en la societat feudal. Quant als joglars cal dir que era l'encarregat de divulgar la poesia amb cants i música. Els grans senyors en tenien de permanents. De vegades tenien noms al·lusius a la persona a la qual pertanyien. Hi havia de dos tipus: els de gestes que improvisaven molt, de caràcter més camperol i els joglars lírics que eren més fidels al text, el qual era més complicat de ritme, mètrica i melodia.

El **trobador** és per tant aquell escriptor capaç de crear poesia a partir d'una convenció literària, era un compositor de poesies destinades a ésser escoltades, no llegides. El poeta hio feia en llatí i el trobador en occità. Hem esmentat abans que n'hi havia pobres, però també de tota la resta de classes socials, com per exemple reis afeccionats com Ricard, cor de Lleó, Alfons I de Catalunya i altres membres de la petita noblesa com Guillem de Cabestany. Tot i això hi ha poemes creats per dones, les trobairitz. Destaquem Maria de Ventadorn o la Contesta de Dia. Coneixem detalls biogràfics gràcies a les *vidas*, les quals aportaven dades del naixement, la condició familiar, estudis i viatges. La conclusió és que podem creure allò que és versemblant i deixar de banda allò que no ho és d'aquestes obres amb contingut documental.

Les *razós* són les circumstàncies o finalitats d'alguna poesia. Mostraven uniformitat d'expressions, llengua i fórmules. Podem remarcar que hi havia dos estils dins de la poesia trobadoresca d'influència clàssica llatina, ja que ja existia "*el ornats facilis*" i "*ornatos difficilis*":

+ **trobar lleu:** estil més fàcil d'entendre, amb poques complicacions estilístiques, sense caure en allò vulgar i una versificació més senzilla.

trobar clus/ric: és una poesia hermètica, amb expressions difícils- rebuscades i una rígida versificació.

REFLEXIÓ AL VOLTANT DE L'AMOR

En què et fixes d'una altra persona quan t'agrada?

T'has declarat alguna vegada a algú? Com ha reaccionat l'altra persona? Dóna la cara o és un estruç?

Et donem a continuació una sèrie de trets en què hauries de pensar. Imagina't que no pots dir-li-ho a la cara i li has d'escriure un text curt en què li mostres el teu amor...

- 1.- Seguretat: l'altra persona és decidida, forta de caràcter i sap prendre decisions...
- 2.- Femeneïtat o masculinitat: es comporta com a tal.
- 3.- Vestuari: t'agrada que siga clàssic, esportiu, atrevit...
- 4.- Elogis: vols que et diguen coses al·lucinants i que et fascinen amb paraules.
- 5.- L'aspecte físic: no cal que siga un model, només que es cuide i no esp ose massa perfum per no marejar-me.
- 6.- Comprensió: vols que et conten els seus problemes però que no se'n passen...
- 7.- Detalls: són mostres d'amor que demostren que no t'oblida amb facilitat.
- 8.- Sensibilitat: t'agrada que siga una persona que s'emocione.
- 9.- Iniciativa: que tinga sempre un pla per no avorrir-nos.
- 10.- Mesura: t'encanta que siga xerraire però que no s'enrotlle com una persiana.

Llegeix la lletra d'aquesta cançó i relaciona-la amb l'amor cortés. Quines paraules de la lletra et criden l'atenció sobre la relació entre aquestes persones?

A la terra humida escric
nena estic big per tu
em passo els dies
esperant la nit.

Com et puc estimar
si de mi estas tant lluny;
servil i acabat boig per tu.

Sé molt bé que des d'aquest bar
jo no puc arribar on ets tu,

però dins la meva copa veig
reflexada la teva llum, me la beuré;
servil i acabat boig per tu.

Quan no hi siguis al matí,
les llàgrimes es perdran
entre la pluja que caurà avui.

Em quedaré atrapat
ebri d'aquesta llum
servil i acabat
boig per tu.

Sé molt bé que des d'aquest bar
jo no puc arribar on ets tu,
però dins la meva copa veig
reflexada la teva llum, me la beuré;
servil i acabat boig per tu.
servil i acabat boig per tu

Erich Fromm

El problema de l'amor

“Per a la majoria de la gent, el problema de l'amor consisteix principalment a *ésser estimat* més que no pas a *estimar*, a la pròpia capacitat d'estimar.”

“Una segona premissa que sosté l'actitud que no hi ha res a aprendre sobre l'amor, és la suposició que el problema de l'amor és el problema d'un *objecte* i no d'una *facultat*. La gent creu que estimar és senzill i que el que és difícil és trobar l'objecte apropiat per a estimar –o per ésser estimat per ell.”

La creació literària

Al llarg dels segles els autors i els diversos moviments literaris han tingut present a l'hora de crear noves obres aquelles que eren anteriors. Aquest tipus de procés creatiu ha tingut un doble vessant:

- 1) **La paròdia:** Imitació burlesca d'una obra literària, allò que vol semblar una cosa i no ho és.
- 2) **El pastitx:** Obra que presenta una barreja sense criteris de diversos estils heterogenis.

En el cas que ens ocupa ara podem afirmar que el llast del poeta de Beniarjó fou molt important en V.A.Estellés.

Abraça des dels lemes dels seus llibres fins als títols de llibres i poemes (L'enganx conech, Colguen les gents amb alegria festes...) fins i tot poemes dedicats a Marc com el que veurem tot seguit.

La ironia ha ocupat un lloc rellevant en el procés creatiu, en els jocs textuais, on el discurs víctima o **hipotext** rep la ironia del contratext o **hipertext**

La relació entre els discursos és diversa:

I.- Relacions hipertextuals: Un escrit parteix d'un altre anterior a qui li conferix transgressions necessàries perquè siga considerat diferent.

II.- Relacions metatextuals: Un discurs inclou comentaris sobre un altre.

III.- Relacions intertextuals: En una obra s'introdueix una seqüència d'una altra. El lector model haurà de tenir els coneixements enciclopèdics per indentificar la referència intertextual.

IV.- Relacions paratextuals: Ací se'ns mostra un títol i/o epígraf que remet a una altre text amb què es mantenen diversos graus de relació.

AUSIÀS MARCH (1400-1459) VERSUS VICENT ANDRÉS ESTELLÉS (1924-1993)

Ausiàs March té un llenguatge fatigós, fort i aspre. Segons Joan Fuster és la manera de comunicar-se amb el públic més eficient que té. Per ell l'amor era alhora temps, idea, conducta i passió. Mostra sovint cavil·lacions, anàlisis introspectives i confidències amoroses.

El poeta més important del S. XV era conscient que havia d'ensenyar els secrets d'amor espiritual i redimir de la ignorància tant els amadors de la seua època com els esdevenidors. Els estudiosos creuen que té una missió *evangelicoamorosa*.

El vertader grau d'amor s'aconsegueix a través de l'experiència, juntament, amb el coneixement. Calia no córrer en el perill de l'abandó als sentits tot deixant de banda l'enteniment. Per això March, de vegades, entona el *mea culpa*.

Acabà elaborant un tractat sobre la ignorància en l'experiència amorosa.

Finalment el "jo poètic", mestre en amor, que adoctrinava els ignorants passa a ser ell l'ignorant per desconeixença de les dones car eren venerades com un déu. Solament es gaudirà de la ignorància mentre hom no s'adone de la seua errada. Es pot rectificar perquè l'home té la possibilitat de tenir com a finalitat Déu i no allò que demana el cos.

Del temes tractats pel poeta de Beniarjó destaquem l'amor com ja hem esmentat més amunt i la por a la mort. En aquesta darrera hi ha la por a l'infern, el destí incert/desconegut, la impossibilitat d'aconseguir la serenitat en la vida, el fa creure en el més enllà, per això creu en Déu i potser és la causa del seu sofriment.

L'originalitat de la seua obra és que no amaga els seus dubtes i la por, la confusió, la contradicció, el desassossec i l'escepticisme.

La influència del poeta de Beniarjó ha estat notable en l' escriptor burjassoter. El primer poemari escrit en bilingüe el 1948 té la dedicatòria a Ausiàs March i a la seua muller Isabel.

Són constants en VAE mostres d'intertextualitat com ho són els fragments citats en els seues poemaris i que podem comprovar en aquest poema així com referències directes a March a causa de la seua admiració.

Ell patia per si la dama quan moria anavaa l'infern, car ella no era una ànima celestial (Beatriu de Dant i Laura de Petrarca si que ho eren). És llavors quan reconeix que la culpa ha estat d' ell perquè ha errat quan ha cercat la seua estimada.

Després de la mort d'ella sorgeixen les temences. L' escriptor viu amb dolor perquè considera que el sofriment que s'experimenta a la terra són senyal de l' suplici que es viu a l'infern.

De la impossibilitat de creure en l'existència de Déu sorgeix la por a la mort. March té dubtes (com Aristòtil abans) en què l'apetit d'una cosa impossible era irracional. La necessitat de superar l'angoixa de la mort és creure en Déu. Ell necessitava més temps per creure. L' única manera de viure en pau era creure que la mort és el camí que duu a Déu. L' home bo no té por a morir, el dolent, sí.

Els homes que no tenen sensibilitat ni intel·ligència no sofreixen pel mal i pel poder destructor de la mort, en canvi, els llestos són més conscients.

Pel que fa a **Vicent Andrés Estellés** cal dir que la seua producció comportà una reorganització en la poesia catalana, en general, i en especial, en el País Valencià. Aportà en la dècada dels cinquanta amb el *Neorrealisme* dominant i a partir dels anys 60 amb el *Realisme Compromés* una personalitat amb veu pròpia basada en un llenguatge més senzill i directe, més narratiu basat en el registre col·loquial, molt proper al públic i més entenedor. A més va afegir a l'univers referencial la realitat quotidiana personal i compartida de la postguerra, sempre des d'un punt de vista testimonial i crític. Remarquem *La clau que obri tots els panys* (1957) ja que apareixen una sèrie de poemes-confessió encadenats amb un gran component de reflexió conscienciada. Una de les seues originalitats fou el contrast al llarg de la seua obra i per tal de trencar amb els cànons coetanis recercà en els clàssics valencians –Ausiàs Marc, Jaume Roig i Roís de Corella– i en els clàssics

llatins com Horaci en *Les horacianes* (1963-70), Ovidi en *Exili d'Ovidi* (1959-1982) i Catul *Les acaballes de Catul* (1968)-.

Tot plegat era un poeta-cronista de les seues experiències –la realitat- o imaginades –el desig-. Intencionadament el poeta de Burjassot barrejà estils, registres, tradicions i també estètiques, per això conreà la sàtira, la paròdia i la ironia. Combinà el lirisme exquisit com en *L' La producció estellesiana* comportà una reorganització en la poesia catalana, en general , i en especial, en el País Valencià. Aportà en la dècada dels cinquanta amb el *Neorrealisme* dominant i a partir dels anys 60 amb el *Realisme Compromés* una personalitat amb veu pròpia basada en un llenguatge més senzill i directe, més narratiu basat en el registre col·loquial, molt proper al públic i més entenedor. A més va afegir a l'univers referencial la realitat quotidiana personal i compartida de la postguerra, sempre des d'un punt de vista testimonial i crític. Remarquem *La clau que obri tots els panys* (1957) ja que apareixen una sèrie de poemes-confessió encadenats amb un gran component de reflexió conscienciada. Una de les seues originalitats fou el contrast al llarg de la seua obra i per tal de trencar amb els cànons coetanis recercà en els clàssics valencians –Ausias Marc, Jaume Roig i Roís de Corella-i en els clàssics llatins com Horaci en *Les horacianes* (1963-70), Ovidi en *Exili d'Ovidi* (1959-1982) i Catul *Les acaballes de Catul* (1968)-.

Tot plegat era un poeta-cronista de les seues experiències –la realitat- o imaginades –el desig-.Intencionadament el poeta de Burjassot barrejà estils, registres, tradicions i també estètiques, per això conreà la sàtira, la paròdia i la ironia. Combinà el lirisme exquisit com en *L'amant de tota la vida* (1965) amb la narrativitat més quotidiana; els realisme més cru i desolador amb l'idealisme.

Veles e vents

Veles e vents han mos desigs complir,
faent camins dubtosos per la mar.
Mestre i Ponent contra d'ells veig armar;
Xaloc, Llevant, los deuen subvenir
ab llurs amics lo Grec e lo Migjorn,
fent humils precis al vent tramuntanal
que en son bufar los sia parcial
e que tots cinc complesquen mon retorn.

Bullirà el mar com la cassola en forn,
mudant color e l'estat natural,
e mostrarà voler tota res mal
que sobre si atur un punt al jorn;
grans e pocs peixs a recors correran
e cercaran amagatalls secrets;
fugint al mar, on són nodrits e fets,

per gran remei en terra eixiran.

Amor, de vós io en sent més que no en sé,
de què la part pijor me'n romandrà;
e de vós sap lo qui sens vós està.
A joc de daus vos acompararé.

Tot seguit tenim un poema de Vicent Andrés Estellés que està encapçalat d'un vers extret d'un poema d'Ausiàs March:

Així com cell qui es parteix de sa terra,
ab cor tot ferm que jamés hi retorn,
deixant amics e fills plorant entorn
e cascú d'ells a ses faldes s'aferra
dient plorant: "Anar volem ab vós.

ACÍ

“Deixant amics i fills plorant entorn” A.M

Ací estigué la casa on visqué Ausiàs March.
D'ací el tragueren, mort, amb els peus per davant,
envers la catedral. Carrer de Cabillers,
la Plaça de l'Almoina. Penses els darrers anys
d'Ausiàs March, perplex amb la vivacitat
dels poetes locals, de l'Horta de València.
Jo sóc aquest que em dic... Es colpejava el pit,
el puny com una pedra, insistint foscament.
I se'n tornava a casa, irritat, en silenci,
barallant l'epigrama ple de dificultats,
unes banalitats del tot insuportables.
Un dia es va morir com es mor tot el món.
Jo sóc aquest que em dic... Agafats de les mans,

vàrem llegir la làpida. I seguírem, després,
pel carrer de la Mar. Ens atreia la casa.
I altre dia tornàrem. I hem tornat molts de dies.
Carrer de Cabillers, la Plaça de l'Almoina.
Hem entrat a la Seu; hem vist la sepultura
d'Ausiàs; hem mirat aquell Sant Vicent, vell,
que pintà Jacomart. Tornem algunes voltes.
El carrer de la Mar, el de les Avellanes.
Ací estigué la casa on visqué Ausiàs March.
Ací, de cos present, estigué Ausiàs March.
De cos present. Jo sóc aquest.. Un sagristà
de la Seu em contava com referen el cos
d'Ausiàs, amb fils-ferro, enllaçat trossos d'ossos.
Un migdia de llum exasperada, anàrem
a Beniarjó; collires unes flors en un marge:
les volies deixar en aquelles ruïnes.
Creuàrem en silenci les ruïnes, pensàrem
Ausiàs March allí, l'esclava de cinc mesos,
amb el fill bord creixent-li; retornàrem després
a Gandia; tu duies les flors a la mà.
En eixir de Gandia les llançares a l'aire,
a l'aire de Gandia i de Tirant lo Blanc.
Jo sóc aquest que em dic... Carrer de Cabillers,
la Plaça de l'Almoina. La teua mà en la meua
com un grapat de terra, arrelats l'un en l'altre.

Llibre de meravelles. VAE (1971)

TEMÀTICA COMPARADA	AUSIÀS MARCH	V.A.ESTELLÉS
L'AMOR	Del 128 poemes, 90 són d'amor. Típic de l'EM però innovador: la dama amb senyal que li produeix sofriment (en 75 dels 90). Pren de la tradició l'aristotelisme i l'escolàstica : l'amor és un problema moral. Hi ha un conflicte entre el "jo" poètic <—> amor que aspira de la dama.	Estava obsessionat en l'amor a la vida, a les coses quotidianes. Estellés en planteja dos tipus: a) l'afecte i la tendresa. L'amor per la seua filla i la seua dona. b) L'erotisme i el sexe, és a dir, l'efímer que s'acosta més a la mort. Emprà paraules tabú.
LA DONA	Té un paper variable. L'acusa per la seua naturalesa carnal amb alguna declaració misògina, cosa que contrasta amb la lloança de Teresa.. Té defectes i virtuts. Marc es considera fracassat a l'hora d'assolir un amor espiritual.	És una dona real, senzilla com ell i que li dóna ganes de viure.
LA MORAL	Punt de partença per a la introspecció que el duu a l'anàlisi: sentiments i contradiccions. Es nega a acceptar una sèrie de contradiccions teològiques. Es planteja la predestinació i la justificació de les ànimes.	Hi ha un rerefons catòlic en alguns dels seus poemes.
LA MORT	Hi ha sis poemes on tracta el procés de dol després de la mort d'una de les dues mullers. Estava obsessionat en dues idees: la por pel destí de l'ànima de la seua estimada i la justícia de Déu. La mort apareix, de vegades, personificada. Sol aparèixer en la creació de vellesa.	En general és somiat, desesperat i incontrolat. En destaquem dos tipus: a) La tracta com un familiar, una amiga que arriba i se t'enduu. És una companya segura. b) La que és cruel, lluny de la tendresa, s'enduu familiars i amics. Es pot presentar personificada.

SEMBLANCES - DIFERÈNCIES	AUSIÀS MARCH	VICENT ANDRÉS ESTELLÉS
TEMES	Mort (infern), la caça, la mar i l'amor (espiritual, carnal, sensible)	Mort L'amor (obsessió: espiritualitzat i sexual)
ESTIL	Planer (alliçonar i combatre la ignorància. Ús de comparances i metàfores. Empra poc la tradició trobadoresca i introdueix innovacions	Narratiu (planer) i amb recursos retòrics per conscienciar. Empra la tradició per parodiar-la.
LÈXIC	Alguns occitanismes, mots de la cavalleria i localismes del Baix Llobregat "petit vailet". Lèxic planer.	Barreja dialectalismes del registre col·loquial valencià -tot respectant la normativa fabriana- amb alguns cultismes. Lèxic planer.
VIDA	Casat dues vegades amb fills il·legítims	Casat amb dos fills legítims.
CLASSE SOCIAL	Pertanyia a la noblesa i fou falconer reial.	De classe baixa i ideologia proletària.
PERSONATGES I LLOCS	Dona real (bellesa interna) i el "jo poètic" en conflicte. Llocs i paisatges feudals (castells..)	Dona humana. Els llocs que apareixen són urbans i també rurals.

Llegeix aquest poema de Vicent Andrés Estellés i fixa't on es pot remarcar que el poeta desconeix el refinament amorós. Com sabeu, el poeta burjassoter es va estrenar amb la poesia en llengua castellana entre el 1944 fins la dècada dels cinquanta, que es quan va començar a introduir el català en les seues composicions

En els primers anys de l'època franquista hi havia la censura i hi predominava els paràmetres del garcilacisme, que seguia el poeta burjassoter quan escrivia en castellà. Amb el canvi de llengua, mudà també la seua actitud a l'hora de crear literatura. Si els cànons garcilacistes estaven marcats pel refinament eròtic, les línees estellesianes es basaven en el predomini del contingut, la tècnica narrativa i el llenguatge directe.

L' alumne llegeix a continuació aquest poema i remarca els dos tipus de comportaments oposats que hi troba.

La carn vol carn

Ausiàs March

ELS AMANTS

“No hi havia a València dos amants com nosaltres.
Feroçment ens amàvem del matí a la nit.
Tot ho recorde mentre vas estenent la roba.
Han passat anys, molts anys; han passat moltes coses.
De sobte encara em pren aquell vent o l'amor
i rodolem per terra entre abraços i besos.
No comprenem l'amor com un costum amable
com un costum pacífic de compliment i teles
(i que ens perdone el cast senyor López-Picó).
Es desperta, de sobte, com un vell huracà,
i ens tomba en terra els dos, ens ajunta, ens empeny.
Jo desitjava, a voltes, un amor educat
i en marxa el tocadiscos, negligentment besant-te,
ara un muscle i després el peçó d'una orella.
El nostre amor és un amor brusc i salvatge,
i tenim l'enyorança amarga de la terra,
d'anar a rebolcons entre besos i arraps.
Que voleu que hi faça! Elemental, ja ho sé.
Ignorem el Petrarca i ignorem moltes coses.
Les Estances de Riba i les Rimas de Bécquer.
Després, tombats en terra de qualsevol manera,
compremem que som bàrbars, i que això no deu ser,
que no estem en l'edat, i tot això i allò.
No hi havia a València dos amants com nosaltres,
car d'amants com nosaltres en són parits ben pocs.”

JOANOT MARTORELL (aprox 1413- 1468) VERSUS JOAN PERUCHO (1920-2003)

En aquest apartat hem intentat relacionar l'obra *El Tirant lo Blanch* amb *El llibre de cavalleries*.

La novel·la de Joanot Martorell fou una obra moderna per al seu temps, el S.XV, fins i tot, segons Vargas Llosa s'avançà a la seua època, tot i que no es pot estudiar aquesta obra des del punt de vista de la literatura castellana com ho féu aquest crític. Hem de veure les fonts en què es basà per remarcar-ne la seua originalitat. A continuació teniu els autors plagiats:

- 1.- Guillem de Varoic que aparegué anteriorment en Ramon Llull.
- 2.- Apareix la influència de Cerverí de Girona en l'obra *Els proverbis* que era una obra de 1197 quartets de versos destinats als seus fills per inculcar-los bon consells a partir d'un exemple real.
- 3.-També hi ha traces de l'escriptor Bernat Metge de l'obra *Lo somni*.
- 4.- Joanot Martorell va llegir la traducció catalana el 1367 de les *Històries troianes*, les quals li serviren per inspirar-lo en:

Les paraules del rei d'Egipte.

La descripció de l'atxa de Tirant.

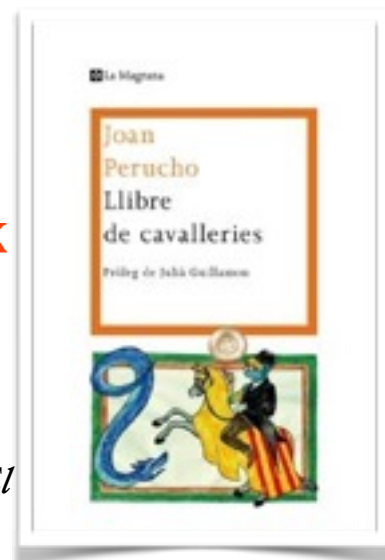
Tirant enamorat.

La lamentació del Tirant malalt d'amor.

El casament secret entre Tirant i Carmesina.

En conclusió podem afirmar que el *Tirant lo Blanc* és una obra novedosa malgrat que té elements medievals per això no podem considerar-la moderna com creia Dámaso Alonso.

Tot seguit exposem el que creiem que és novel·lós per l'època:

- a) L'aparició de fets històrics contemporanis.
- b) L'ús de la prosa, la qual cosa li dóna versemblança.
- c) El perfil dels personatges els fa creïbles. Tirant és un heroi problemàtic que té una tensió entre la vida pública i la privada. Era hipocondríac i maldestre i la grip va ser la causa de la seua mort. La passió amorosa del Tirant la coneixem a través de tres personatges: Diafebus, Plaerdemavida i Carmesina.

L'autor capgira els fets històrics que són la caiguda de l'Imperi Bizantí en mans dels turcs i fa que Tirant salve, en la ficció, la cristiandat.

El *Tirant lo Blanch* es pot dividir en cinc parts en funció dels llocs on es desenvolupen els fets narrats:

- a) Anglaterra.
- b) Sicília i Rodes.
- c) Imperi Grec.
- d) Nord d'Àfrica.
- e) Alliberament de l'Imperi Grec.

En resum, aquesta és una novel·la realista pel que es veurà tot seguit en el quadre, així com històrica; amorosa, eròtica, costumista i psicològica.

Vet ací un quadre que respon a dos objectius:

- 1.- Les dues franges de color taronja presenten uns conceptes que normalment els lectors els confonen.
- 2.- Les columnes de color verd far una comparança entre les novel·les de Joanot Martorell i la de Joan Perucho.

	LLIBRES DE CAVALLERIES	NOVEL·LES CAVALLERESQUES	TIRANT LO BLANCH	LLIBRE DE CAVALLERIES DE JOAN PERUCHO
ESTRUCTURA	Oberta.	Tancada.	Tancada.	Tancada
ACCIÓ	Temps remots.	Temps propers.	Present.	Combinació de passat i present.

	LLIBRES DE CAVALLERIES	NOVEL·LES CAVALLERESQUES	TIRANT LO BLANCH	LLIBRE DE CAVALLERIES DE JOAN PERUCHO
LLOCS	Més o menys imaginaris.	Espais reals.	Llocs coneguts: Sicília, Rodes, Constantinoble...	Egipte, Etiopia, Arabia...
FETS	Allunyats del realisme amb elements fantàstics: bruixots, pòcimes i encanteris.	Moltes narracions reflecteixen l'autèntica realitat social.	Explicació lògica excepte episodis de la fada Morgana Combina una base històrica i la ficció.	Combinació d'una trama històrica i una contemporània. Hi ha barreja del món versemblant i el fictici.
PERSONATGES	Sobrehumans.	Versembllants.	Humans. Tirant té defectes	Tomàs Safont acaba tenint visions estranyes.
EXEMPLES	Són narracions llargues: Amadís de Gaula (S..XIV Chrétien de Troyes (1135-1190)	Curia le Güelfa. Tirant lo Blanc.		

En *Llibre de cavalleries* de Joan Perucho apareixen llocs comuns que comparteix amb la novel·la de Joanot Martorell: Rodes i Sicília.

A més en les dues obres es combinen trama històrica i trama contemporània, el que passa és que en el *Tirant lo Blanch* tot allò que té d'històric forma part del S.XV com és el setge de Rodes (1440) i la caiguda de Constantinoble el 1450.

Joan Perucho hagué d'estudiar molt sobre el període del S.XIV ja que ns apareixen personatges que així ho demostren:

- El papa Benet XIII (1328-1423).
- Petrarca (1304-1374).
- El conflicte entre Jaume III de Mallorca i Pere el Cerimoniós.
- Els enverinaments del Bisbe de Cahors.

L' escriptor català remet al Llibre de cavalleries a la discontinuïtat d'espai i temps pròpies del collage surrealista. Es tracta de la barreja de les fonts

catalanes antigues -acabades d'esmentar més amunt- i els relats fantàstics. El fet que Joan Perucho triés l'època de la Catalunya imperial tenia una pretensió política, car l'obra fou editada el 1957 en plena dictadura franquista quan la censura estava en plena activitat. Franco prohibí que les obres escrites en català se centraren en dues èpoques: l'Edat Mitjana i el Modernisme per ser referents per a la història del nostre poble. D'aquesta manera Perucho reaccionà al Realisme Compromés amb una visió històrica. El *Llibre de cavalleries* es traduí al turc, el neerlandés, l'italià i l'alemany. La versió anglesa es conserva a la biblioteca de la UAB.

Aquest autor contemporani emprà la intertextualitat i la paròdia.

Va ser la primera novel·la fruit de la realitat històrica i la invenció. El protagonista és el jove Tomàs Safont, de molt antic llinatge, és requerit per un tal Monsieur Dupont per emprendre una gran aventura en nom del molt alt Senyor Rei d'Aragó que el portarà de la Mediterrània a Egipte, Etiòpia, les terres del Preste Joan, el mar Roig, l'Aràbia, la gran Tartària, Haffa, Xipre i Bizanci. Tomàs Safont haurà de fer front a perills innumbrables per aconseguir les missions que té encomanades: aconseguir una relíquia de Santa Eufregis, localitzar l'aigua de foc i vèncer el malvat traïdor Paleòleg Dimas.

Aquest llibre segons alguns crítics és la combinació de les Cròniques de Ramon Muntaner (1266-1336) i el Tirant lo Blanch.

Joan Perucho fou influenciat entre d'altres per Jorge Luis Borges, els llibres de viatges, l'orientalisme, la prosa medieval i els personatges legendaris. La seua obra es creà a banda dels corrents dominants de l'època de la postguerra ja que s'apartà del Realisme Històric o Compromés.

Fou poeta i posteriorment novel·lista on creà una sèrie d'obres basades en mons imaginaris. Barrejà la curiositat històrica, la mitologia, la imaginació, la ciència el natural, la raó i la màgia. Aquesta obra pot ser considerada dins del subgènere del surrealisme, a l'igual que *Les històries naturals* (1960).

Tot seguit tens un fragment de l'obra *Llibre de cavalleries* fixa't i esbrina quins elements medievals té aquesta seqüència.

“Avançava per passadissos d’ombra, cap a l’extrem oriental del mur, on hi havia una esquerra de claror. De sobte, escoltà el crit de les gavines i veié la mar estesa als seus peus. El vent batia contra les ruïnes, contra aquell silenci mineral, i se sentia una aroma de farigola i d’alga, d’humitat i de garriga cremada. Sorgia la cripta de les Santes Maries de la Mar, amb la tomba de Sara, i el castell del rei René. Sis-cents homes, amb l’estendard del casal d’Aragó, havien defensat el palau de Benet XIII, en la rica i solar Avinyó, la de les mules de plata i el pont on hom dansa. Es podia veure la muralla intacta, bastida amb coqueteria, entre somriures del més noble clergat i el perfum de les dames de Joana de Nàpols. Apareixien els rostres dels cavallers, coberts de teranyines i de pols, amb les cotes oxidades i l’ànima endurida, aturada a l’esguard. Corns de caça recorrien els camps d’oliveres i de vinya, i duïen una ratxa de fosca inquietud a la gent que s’afanyava al conreu, sota el sol i la suor, sota la fatalitat i la mort. Hi havia un petit replà de roca viva. A banda i banda creixien tofes d’herba pobra, aspra i grisa. El mar tenia un color incert, de metall fos, amb un no sé què de lunar o de nocturn. S’estirà damunt la duresa de la roca i tancà els ulls. Va romandre així una estona, pensant en Envile Nikopoulos. Després, volgué incorporar-se i, en el moment de fer-ho, quelcom de veloç entrà i sortí sota una pedra pròxima, coberta de verdet pigallat, i li tocà lleugerament el braç. (...) Aparegué una superfície humida i, al mig, amb una tensa immobilitat, una mena de llangardaix. La calor era sufocant. Benet XIII begué en la seva tassetta d’or i sospirà amb resignació. Del gran pati d’armes arribaven en espiral renills i blasfèmies, imatges dels temps passats, sonets de Petrarca, laments de Cola di Rienzi, poms de verí del bisbe de Cahors, lectures secretes en la Gran Audiència, la dansa trista de Jaume de Mallorca en el saló del Tinell, ecos de petits ecos perduts, que s’evaporaven en la gran volta decorada per Matteo Giovanetti. Entraven les dignitats de la Torre de la Botelleria i calia seguir, amb atenció escrupolosa, llurs comptes i demandes; després, seguirien les dignitats de la Torre de la Guardaroba i les de la Tresoreria, i la llista interminable dels afers de tot ordre, abans d’oficiar a la capella del sant antecessor Climent. Però l’aire era de foc, i belaven els anyells, i l’aigua de pluja es tenyia de cendra, i els vasos de metall noble no s’adaptaven ja als llavis femenins més perfectes i suaus. Mals presagis, era cert, s’endevinaven per a la Cristiandat. Romania monstruós i hieràtic, amb orgull de cosa sagrada, inexplicablement immòbil. De tant en tant, els flancs se li ensorraven tènueament, es movien d’una manera rítmica i compassada. Precipità el niki amb força contra la taca d’humitat. Va fer un garbuix amb la roba i, agenollat, va començar a palpar amb precaució, fins a trobar el cos diminut, que palpitava sota els seus dits. Es sentí alegre i esgarriat alhora, amb una esgarriança que li naixia arran dels cabells”.

COMENTARI DE TEXT

A banda dels continguts teòrics que teniu al llibre de text podeu consultar la manera en què hauríeu de redactar el comentari en l'apartat les "pautes" i fixar-vos en la síntesi ja que conté tots els elements esquematitzats que s'han d'assolir al llarg del curs.

Pautes per a redactar-lo

Tot seguit pot trobar uns consells de com iniciar a escriure un comentari amb l'ajut d'aquestes expressions en cursiva. Cal dir que abans has vist ja comentats els apartats per separat i ací tens com seria tots els elements en conjunt. Que conste que açò és una guia que et serveix a principi de curs mentre el familiaritzes amb aquests tipus de discursos expositius. L'objectiu d'un comentari no és mai crear un llistat d'elements que l'alumne ha remarcat en un escrit, sinó de relacionar-los i intentar esbrinar amb quina intenció els ha anat col·locant l'autor.

Abans de començar a redactar-lo cal citar a quina obra pertany el fragment que s'analitza i quin n'és l'autor/a.

Iniciem el comentari amb / D'entrada //per començar caldria centrar-nos en el tema del fragment el qual és (..) (en una oració/sintagma) (al voltant del qual gira tot el text.).

Estudiem ara la divisió del texts en parts: les idees pricipals i secundàries que podem extreure de l'estudi de l'estructura interna (--) (l'eix temàtic). Pel que fa a l'estructura externa (trets propis dels texts narratiu/argumentatiu/ o explicatiu) cal destacar que podem dividir el fragment en aquestes parts : (--)

En cas de ser un text narratiu caldrà fixar-se en les divisions típiques: plantejament, nus i desenllaç. Com que l'escrit ha de tenir

entre vint-i-cinc

i trenta línies, tal volta ens manque una d'aquestes parts i això s'hauria d'especificar bé. Si és explicatiu haurà de temir aquestes característiques (tot relacionat-ho amb les funcions lingüístiques i els tipus d'oracions segons la classificació prosòdica).

Si és argumentatiu hem d'exposar les parts, els arguments / contraarguments i la tesi. Un altre punt dins del nostre comentari.

Tot seguit podríem afegir .../ aquesta seqüència tracta

Sobre (són diferents maneres d'introduir el resum) en un màxim de quatre o cinc línies).

Pel que fa al registre cal dir que predomina la varietat formal, ja que és el propi de l'àmbit públic, per això s'ha fet servir perquè pugui ser entès per tothom i així queden igualades al màxim les diferències dialectals, tot i que hi ha la presència de paraules pròpies d'altres registres (varietat diafàsica) (col·loquialismes amb la intenció d'acostar el text al públic lector i aconseguir la seua complicitat, per exemple“.. línia (12), així com algun tecnicisme //llatinisme //cultisme//vulgarisme// préstec amb la intenció de l'autor de

En relació a la variació diatòpica cal esmentar que la varietat utilitzada és el català occidental (variant nord-occidental // valenciana) o el català oriental (central o balear), la qual cosa es veu en la morfologia verbal que presenta el subjuntiu.....els possessius...el díctics en la línia (3), els substantius propis d'aqueix

dialecte com ... potser si aquestes paraules no s'adeqüen al dialecte de l'autor/a han estat col·locades al text amb la finalitat de

Tot seguit analitzem la tipologia textual. Val a dir que en aquest discurs predomina la narració (i ara cal afegir una sèrie de trets específics que siguin aclaridors per tal de demostrar-ho bé amb exemples) encara que hi ha una seqüència (d'un altre tipus) ja que...

D'altra banda observem les veus del discurs (quan hi ha narració, sobretot, el locutor i l'allocutari es fan presents..) Si hi ha impersonalització no hi trobarem cap marca lingüística de l'emissor, això s'ha fet amb el pròpòsit d'aconseguir un major distanciament i presentar els fets com a objectius (propi dels texts explicatius), si ens apareix en un d'argumentatiu la intencionalitat de l'escriptor ha estat, tal vegada, la de donar suport als seus arguments. Quan l'emissor apareix en primera persona s'ha d'explicar també on apareix i amb quina finalitat i si d'alguna manera ho aconsegueix. Quant a / Convé destacar (en texts argumentatius, sobretot) la modalització. Ja hem comentat més amunt l'ús del registre (..) o el canvi de llengua (..), que ha estat utilitzat per l'autor amb la intenció de...(cosa que ha aconseguit.), també hem remarcat l'ús de citacions textuales –discurs reportat– que en els texts argumentatius serveix per donar més autoritat a la tesi que s'està defensant, la connotació del llenguatge és un dels trets propis de la modalització, així com el lèxic valoratiu (adjectius, adverbis, verbs performatius –perífrasis d'obligació i de probabilitat- substantius, interjeccions, refranys, frases fetes, derivació- diminutius, augmentatius i la ironia ...Pel que fa a la disposició textual/el punt següent d'aquesta exposició tracta...Quant a l'ús de diferents tipus de lletra i d'altres marques tipogràfiques tenen valor modalitzador. Però aquestes marques també

poden utilitzar-se al servei de la claredat expositiva. Mitjançant l'organització del discurs en l'espai obtenim diferents tipus d'informació que completen la que aporta el propi escrit. La disposició habitualment s'empra per a seleccionar i jerarquitzar la

informació, amb la intenció de facilitar la seua comprensió. Aquest ús té una gran importància, sobretot en els textos expositius. Els recursos més emprats són:

- Marcadors d'enumeració tipogràfics (guions com en aquest apartat), alfabètics (lletres: a, b, c...) o numèrics (1,2,3...) per a ordenar i relacionar la informació. Els parèntesis explicatius introduïts o no per connectors de reformulació. Aquests a més d'aquest valor explicatiu, poden tenir altres vegades un valor modalitzador quan l'autor se'n serveix per a expressar el seu punt de vista personal. Els dos punts, en acabar un paràgraf, per a introduir una enumeració o una citació. La lletra negreta, la cursiva; la diferent grandària i font tipogràfica també serveixen per remarcar, sobretot en discursos expositius; els conceptes especialment importants o que apareixen per primera vegada dins el text. Aquest ús té una clara finalitat didàctica.

Per concloure aquest comentari cal afegir que hi ha una sèrie de recursos expressius (figures retòriques) que no són tan abundants com en una poesia però que apareixen en qualsevol discurs narratiu o argumentatiu. L'autor els ha usat per tal de cridar l'atenció dels lectors sobre...

A continuació et deixem les eines en un esquema on tens sintetitzat tot allò bàsic que has de saber sobre els comentaris.

Eines del comentari

1) TEMA I PARTS

Substantiu-sintagma/or.simple. Parts: tipologia(estruc. Interna). Estruct.
Ext: Disposició textual(paràgrafs) Climàtic/anti/lineral/circular.

2) RESUM

3a persona, no valoració, 10 línies màxim,
no parafrasejar

a) TIPOLOGIA TEXTUAL

Morfologia i sintaxi

Aspectes textuais i altres

Narratiu

Temps perfectius, relació temporal,
adv.i connectors temporals.

Estructura, narrador:(omniscient, editor,intern), focalització: (externa; interna-
fixa-variable) temps i espai.

Conversacional

Díctics, adv. iInterrogatius, diversitat prosòdica, recursos tipogràfics.

Codi no-verbal, trets orals
repeticions, el·lisions, fig. retòriques, torns de paraula,
frases inacabades i lèxic imprecís.

Expositiu

Subordinades causals, consecutives i finals.

Termes, estructura: SN+ ÉSSER+ SN

Estructura, pretesa objectivitat Puntuació (cites/reformulació)

Argumentatiu

Subordinades causals, consecutives i adversatives. Verbs performatius.

Citacions, puntuació,
ironia, repetició, int.retòrica. Estructura: Introducció(premisses) desenv.
(arguments/contraarg) conclusió (tesi).

Descriptiu

Adj.qualificatius, concordança. Adv lloc, temps imperfectius. PN i juxtaposició/
coordinació.

Ordre, precisió lèxica i noms. Aposicions i subordinades relatives.

b) REGISTRES (v.diafàsica)

Tema: general- especialitzat

Nivell formalitat

Canal escrit

(espontani/no)

Intenció

(objectiu/sub)

R. estàndard

Neutre, formal, finalitat utilitària i normatiu.

R. col·loquial

Subjectius, trets orals, poc elaborats-espontanis, no normatius, sintaxi simple, onomatopeies, frases fetes i refranys.

R. vulgar

Ús lleng. poc elaborat, "paraulotes" temes tabú

Allunyat norma lingüística i social. Empra castellanismes/barbarismes

R. científic (sociolingüística)

Lleng. clar, denotatiu, unívoc, sense figures retòriques, termes, neologismes i oracions llargues,

R. literari

Imaginació de l'autor, s'adreça al lector desconegut/universal, elaboració formal, ús connotatiu, fig.retòriques

c) DIALECTES (v.diatòpica)

Oriental: *Central i balear*

Occidental: *Nord-occidental i València*

Present ind: -o; subjuntiu: -i, possessiu femení(v); Increment

-eix

Present ind: -o/-e; subjuntiu: -i/a, possessiu femení(u); Increment -ix

d) RECURSOS EXPRESSIUS

e) R.TIPOGRÀFICS (jerarquització informació)

Al·legoria, isotopia, antítesi, metàfora, el·lipsi, enumeració, personificació...

P. breus: coma, parèntesis, guions, cometes
i claudàtors; *p. mitjanes*: punt i coma, dos punts i punts

suspensius;

p. llargues: punt, signe d'admiració i d'interrogació.

f) LES VEUS DEL DISCURS

Autor/lector real./a model. Locutor, enunciator i alocutari.

discurs reportat:

d. directe, d. ind. i d.ind.lliure.

g) MARQUES DE MODALITZACIÓ

Proverbis; locucions; díctics personals; substantius valoratius; canvis registre;
verbs performatius; interjeccions; vocatius; citacions; int. retòrica; derivació;
ironia

Vet ací un article periodístic que té relació amb el tema de l'amor com ja s'ha tractat en el primer apartat de literatura que teniu més amunt. Teniu en colors diferents les seqüències que responen a diferents models de tipologia textual.

ELS LÍMITS DEL PLAER

Hi ha moltes formes de cercar el plaer sexual. Formes senzilles com, la compenetració amb la parella, la complicitat en el joc amorós, la confiança mútua, el fet de sentir-se estimat.

Formes més complicades de que podem cobrir un ventall amplíssim de possibilitats.

A vegades ens trobem amb jocs sexuals força perillosos que acaben amb la mort. Diuen que l'amor i la mort són extrems irreconciliables. Però, en algunes ocasions,

no succeix així. Hi ha actes d'amor que culminen amb la mort, com si els dos extrems s'apropessin. Llavors sembla que l'amor i la mort no són més que les dues cares d'una sola moneda.

La víctima era una immigrant ucraïnesa que no tenia feina. Havia complert els trenta-nou anys. La seva parella en tenia trenta-quatre i treballava en l'explotació de les maduixes.

Vivien a Cartaya, a Huelva. Compartien una existència de condicions humils, en una casa de poble.

Havien pres unes copes i jugaven a estimar-se. Volien explorar els límits del plaer, combinar-lo amb el dolor, saber fins a quin punt es pot suportar el patiment quan es barreja amb la sexualitat. Practicaven un joc sexual en el qual s'intenta aconseguir plaer a partir d'un cert grau d'asfíxia. Ell li va estrényer la nou del coll amb massa força. La dona va morir.

Mai no havien fet manifestacions de baralles o de violència. Semblaven una parella ben avinguda.

Potser ho eren de veritat i només els agradava arribar als límits, fer provatures perilloses que han tingut un preu molt alt. Eren immigrants en situació irregular i es plantejaven la possibilitat de tornar al seu país. Ella ja no podrà tornar-hi. On són els límits que separen el plaer del dolor? Les sensacions físiques intenses poden arribar a confondre's i tenir conseqüències insospitades. Jugar amb l'amor pot ser una aventura, un somni de complicitats, de gresca: també pot convertir-se en un malson.

Maria de la Pau Janer

